

КОНЦЕПЦІЯ ПРАВОВОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ФОРМУВАННЯ ОБ'ЄКТА ВСЕСВІТНЬОЇ СПАДЩИНИ

САРКІСОВА Т.Б. - доцент кафедри земельного та аграрного права,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, к.ю.н., доцент
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0001-7850-0484>

КОЛОМІЙЦЕВА Д.М. - доцент кафедри земельного та аграрного права,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, к.ю.н., доцент
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0003-4495-2532>

УДК: 341.9

DOI: <https://doi.org/10.71404/EP.2026.1.51>

Стаття присвячена визначенню концептуальних позицій, які мають бути відображені на рівні підзаконного нормативно-правового регулювання щодо видів науково-проектної документації у сфері охорони культурної спадщини, які стосуються об'єкта всесвітньої спадщини.

Авторами відмічається, що проблема правового забезпечення порушеного питання полягає, з однієї сторони, у факті довготривалої відсутності підзаконного правового регулювання, обов'язковість якого визначена Законом України «Про охорону культурної спадщини», що фактично створює умови для шляху «навмання» при підготовці об'єкта культурної спадщини до номінування на режим об'єкта всесвітньої спадщини. З іншої сторони, відмічається недосконалість законодавчо визначеної рамки, підміна понять дефініцій, що фактично формує невірні вихідні дані для рівня підзаконного правового регулювання порядку розроблення науково-проектної (науково-дослідної) документації у сфері охорони культурної спадщини, які стосуються об'єкта всесвітньої спадщини.

Автори приходять до висновку, що складовими концепції правової регламентації формування об'єкта всесвітньої спадщини має бути такі основні положення. По-перше, законодавча регламентація послідовності розроблення науково-проектної документації, а саме до внесення об'єкта культурної спадщини до Списку об'єктів всесвітньої спадщини ЮНЕСКО має розроблятися науково-проектна (науково-дослід-

на) документацію з визначення режимів використання території об'єкта всесвітньої спадщини та науково-проектна (науково-дослідна) документація з визначення меж і режимів використання буферної зони об'єкта всесвітньої спадщини. Після внесення об'єкта культурної спадщини до Списку об'єктів всесвітньої культурної спадщини ЮНЕСКО здійснюється розробка науково-проектної (науково-дослідної) документації з визначення режимів використання об'єкта всесвітньої спадщини. На базі цього мають визначатися відповідні правові підстави для розроблення конкретного виду документації. По-друге, до правової регламентації формування об'єкта всесвітньої спадщини мають належати вимоги до визначення режимів використання території номінованого об'єкта культурної спадщини, його буферної зони та вимоги, які мають визначити режим об'єкта всесвітньої спадщини. По-третє, на рівні нормативно-правового регулювання має бути закріплено порядок визначення меж та межових знаків території номінованого об'єкта культурної спадщини та його буферної зони, що дозволить візуально ідентифікувати охороні режими об'єкту всесвітньої спадщини.

Ключові слова: об'єкт всесвітньої спадщини, номінування на об'єкт всесвітньої спадщини, науково-проектна (науково-дослідна) документація, буферна зона, територія об'єкта всесвітньої спадщини, режим використання об'єкта всесвітньої спадщини.

Постановка проблеми

В грудні 2025 року до Міжнародного списку культурних цінностей під посиленням захистом ЮНЕСКО внесли ще 19 об'єктів культурної спадщини в Україні, що в цілому складає 46 українських об'єктів культурної спадщини. Таким чином, Україна стала однією з країн із найбільшим переліком об'єктів культурної спадщини, що перебуває під найвищим міжнародно-правовим захистом у сфері гуманітарного права

Такі досягнення безперечно є результатом кропіткої роботи фахівців, які крім суто фахових викликів долають недоліки національного правового регулювання при підготовці об'єкта культурної спадщини до номінування на режим об'єкта всесвітньої спадщини.

Поповнення Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО українськими об'єктами культурної спадщини накладає на Україну додаткові зобов'язання щодо необхідності забезпечення відповідного правового режиму використання та охорони цих об'єктів, розташованих на території України, задля збереження та збагачення культурної скарбниці всього людства.

На виконання цієї мети має бути створене якісне правове регулювання, що визначатиме правовий шлях об'єкта культурної спадщини до режиму об'єкта всесвітньої спадщини, забезпечуватиме основу для формування охоронних зобов'язань при функціонуванні об'єктів культурної спадщини, включених до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, та забезпечувати правовий режим їх використання.

Проблема правового забезпечення порушеного питання полягає, з однієї сторони, у факті довготривалої відсутності належного правового регулювання на рівні підзаконних нормативно-правових актів, обов'язковість яких визначена Законом України «Про охорону культурної спадщини» (надалі – Закон), що фактично створює умови для шляху «навмання» при підготовці об'єкта культурної спадщини до номінування на режим об'єкта всесвітньої спадщини. З іншої сторони, підзаконне правове регулювання не може виходити за рамки Закону, який в частині регулювання об'єктів

всесвітньої спадщини не можна назвати досконалим.

Зокрема, нормами Закону визначається три види науково-проектної документації у сфері охорони культурної спадщини, які стосуються об'єкта всесвітньої спадщини (статі 33⁴, 37¹, 37²), порядок розроблення яких має бути встановлений на рівні постанов КМ України. Зокрема відносно об'єкта всесвітньої спадщини мають бути розроблені науково-проектна (науково-дослідна) документація з визначення режимів використання *об'єкта* всесвітньої спадщини; науково-проектна (науково-дослідна) документація з визначення меж і режимів використання *території* об'єкта всесвітньої спадщини; науково-проектна (науково-дослідна) документація меж і режимів використання *буферної зони* об'єкта всесвітньої спадщини.

Аналіз наявного нормативно-правове забезпечення щодо функціонування об'єкта всесвітньої спадщини, дозволяє простежити юридичний дефект понятійного апарату, адже *територію*, *буферну зону* та *режими* використання об'єкта всесвітньої спадщини можна визначити тільки за наявності відповідного правового режиму об'єкта - рішення Комітету всесвітньої спадщини ЮНЕСКО про включення об'єкта культурної спадщини до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. До моменту включення об'єкта культурної спадщини до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО правовий режим об'єкта обмежується режимом *об'єкта культурної спадщини*.

Так, виходячи із зазначеного підзаконне нормативно-правове регулювання має розділяти два етапи життєвого циклу об'єкту Всесвітньої спадщини: *до* внесення об'єкта культурної спадщини до Списку об'єктів всесвітньої культурної спадщини ЮНЕСКО та *після* внесення об'єкта культурної спадщини до цього Списку.

Законом не передбачена черговість розроблення зазначених видів науково-проектної документації у сфері охорони культурної спадщини (надалі - НПД), які стосуються об'єкта всесвітньої спадщини. Разом з тим, підзаконне правове регулювання не повинно виходити за рамки того, що відповідно

до Закону межі території об'єкта всесвітньої спадщини та його буферної зони мають визначитися в номінаційному досьє, яке має базуватися на інформації з НПД, складовою якого має бути проект землеустрою, в якому фіксуються просторові параметри території об'єкта всесвітньої спадщини та його буферної зони.

Виходячи із вищезазначеного, необхідно визначитись з концептуальними позиціями, які мають бути відображені на рівні підзаконного нормативно-правового регулювання, враховуючи визначені Законом рамки за для створення єдиної практики на рівні державних процедур та правової основи для визначення режиму об'єкта всесвітньої спадщини на території України, що є особливо актуальним враховуючи досягнення України.

Мета дослідження

Визначити основні питання та концептуальні позиції на яких має будуватися передбачені Законом Постанови КМУ для забезпечення отримання об'єктом культурної спадщини режиму об'єкта всесвітньої спадщини.

Стан опрацювання проблематики

Проблематика правової охорони об'єктів всесвітньої спадщини належить до числа активно досліджуваних у доктрині права України. Помітним внеском у її розроблення є праці таких науковців як В.І.Акуленко [1], Ю.С. Баланюк [2], Т.Г. Каткової [3], В.В. Литовченко [4], Мельничук О.І. [5]. В Україні захищено і низку дисертацій [6, 7], присвячених дослідженню окремих аспектів заявленої проблематики, зокрема, правовому режиму земель історико-культурного призначення.

Зазначені роботи створили теоретико-методологічний фундамент для представленого дослідження. Однак оскільки необхідність розроблення науково-проектної (науково-дослідної) документації було введено лише на початку 2021 року (ст. 33-4 Закону України «Про охорону культурної спадщини»), зазначені питання розглядалися побіжно [17].

Виклад основного матеріалу

Аналіз чинного законодавства дозволяє визначити місце науково-проектної документації у сфері охорони культурної спадщини як засобу індивідуалізації правового режиму та меж об'єктів культурної спадщини, зокрема об'єктів всесвітньої спадщини. Так, згідно із п. 97 Керівних Настанов [9] усі об'єкти, включені до Списку всесвітньої спадщини, мають перебувати під тривалим законодавчим, нормативно-правовим, інституціональним та/або традиційним захистом та керуванням, щоб забезпечити їх збереженість. Підкреслюється, що цей захист включає належним чином визначені межі.

Закон України «Про охорону культурної спадщини» в ст. 37-2 визначає, що межі території об'єкта всесвітньої спадщини визначаються в номінаційному досьє (ч.2 ст. 37-2), а режими використання об'єкта всесвітньої спадщини визначаються науково-проектною (науково-дослідною) документацією з визначення режимів використання об'єкта всесвітньої спадщини, що складається за результатами проведених досліджень та затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони культурної спадщини (ч.3 ст. 37-2).

Однією з перших задач, зважаючи на неоднозначність законодавчого визначення, яку має вирішувати підзаконне нормативно-правове регулювання для забезпечення отримання об'єктом культурної спадщини режиму об'єкту всесвітньої спадщини є питання визначення порядку встановлення режимів та меж об'єкта всесвітньої спадщини, зокрема послідовності розроблення науково-проектної документації.

Системний аналіз національного законодавства, Конвенції ЮНЕСКО «Про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини» 1972 р. та керівних настанов до неї [9] дозволяє висувати, що *до* внесення об'єкта культурної спадщини до Списку об'єктів всесвітньої культурної спадщини ЮНЕСКО в номінаційне досьє включається інформація про межі та режим використання *території номінованого об'єкта культурної спадщини та буферної зони*, тому на стадії до номінування об'єкта культурної спадщини має роз-

роблятися: науково-проектна (науково-дослідна) документація з визначення режимів використання **території** об'єкта всесвітньої спадщини, якою має встановлюватись *межі і режими використання території* об'єкта культурної спадщини, що пропонується до номінування та науково-проектної (науково-дослідної) документації з визначення меж і режимів використання **буферної зони** об'єкта всесвітньої спадщини, якою має визначатись *межі і режими використання буферної зони* об'єкта культурної спадщини, що пропонується до номінування.

Після внесення об'єкта культурної спадщини до Списку об'єктів всесвітньої культурної спадщини ЮНЕСКО здійснюється розробка науково-проектної (науково-дослідної) документації з визначення режимів використання **об'єкта** всесвітньої спадщини.

Відповідно на рівні постанов Кабінету Міністрів України мають бути визначені підстави для прийняття рішення про розроблення НПД трьох видів: для визначення території номінованого Об'єкту та буферної зони – це має бути рішення центрального органу виконавчої влади у сфері охорони культурної спадщини щодо ініціювання номінування об'єкту культурної спадщини до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО та щодо встановлення буферної зони об'єкта всесвітньої спадщини, а для розроблення режиму об'єкту всесвітньої спадщини - рішення Комітету всесвітньої спадщини про включення об'єкту культурної спадщини до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

Одночасно з укладенням договорів про розроблення НПД території та буферної зони номінованого об'єкту культурної спадщини має укладатися договори з розробниками документації із землеустрою, оскільки невід'ємною складовою НПД території та НПД буферної зони номінованого об'єкту є проект землеустрою щодо організації і встановлення меж територій природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення, оздоровчого, рекреаційного, історико-культурного, лісогосподарського призначення, земель водного фонду та водоохоронних зон, обмежень у використанні земель та їх режимоутворюючих об'єктів

щодо встановлення меж земельної ділянки, яка утворює території номінованого об'єкту та буферну зону відповідно.

По-друге, правова регламентація формування об'єктів всесвітньої спадщини має включати вимоги до визначення режимів використання території номінованого об'єкта культурної спадщини, його буферної зони та вимоги до визначення режиму об'єкта всесвітньої спадщини.

Об'єкт, віднесений до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО не існує у просторовому вакуумі, а знаходиться у динамічному оточуючому його середовищі. П. 119 Керівних Настанов [9] визначає, що об'єкти всесвітньої спадщини можна продовжувати використовувати або пропонувати використовувати у такий спосіб, який є екологічно та культурно сталим і може підвищити якість життя зацікавлених спільнот. Держава – сторона та її партнери мають переконатися, що таке стає використання або будь-які інші зміни не впливають негативно на видатну універсальну цінність об'єкта. Для деяких об'єктів небажане використання у людській діяльності. Закони, політика та стратегії, що стосуються об'єктів всесвітньої спадщини, мають забезпечувати захист видатної універсальної цінності цих об'єктів, підтримувати подальше збереження природної та культурної спадщини, а також популяризувати та заохочувати активну участь спільнот та зацікавлених осіб як важливу умову для сталого захисту, збереження, керування та презентації об'єктів.

Аналізуючи зазначене вище положення приходимо до висновку, що об'єкти всесвітньої культурної спадщини можуть продовжуватися використовуватися або пропонуватися до використання в такий спосіб, який є екологічно та культурно сталим і може підвищити якість життя зацікавлених спільнот.

До таких правил можна віднести, зокрема, те, що при розробленні відповідної науково-проектної (науково-дослідної) документації визначені розробником режими використання території номінованого об'єкта мають забезпечити умови утримання об'єкта культурної спадщини в належному стані, охорону та управління ним таким чином, щоб зберігалась видатна універсаль-

на цінність об'єкта культурної спадщини та були впровадженні заходи захисту від найбільших загроз (пошкоджень, руйнувань або знищення) такого об'єкта. Зокрема, при визначенні режимів використання території та буферної зони номінованого об'єкта культурної спадщини мають бути визначені заборони, чи обмеження у видах діяльності, що створюють загрозу видатній універсальній цінності об'єкта культурної спадщини, наприклад: проведення робіт з нового будівництва; будівельних робіт на території об'єкта та в його буферній зоні; розміщення пов'язаних фундаментом із землею (грунтом) тимчасових споруд для провадження підприємницької діяльності; здійснення будь-якої господарської діяльності за декларативним принципом.

При визначенні буферної зони, має бути нормативно закріплена мета та порядок її визначення. Зокрема, метою встановлюється буферної зони має бути з метою охорони цілісності та автентичності видатної універсальної цінності об'єкта культурної спадщини, його захисту від реальних та потенційних ризиків впливу.

Зокрема, нове будівництво будівель та споруд має співвідноситись та повністю відповідати архітектурно-просторовій композиції історичної забудови, не більше гранично допустимої висоти існуючої історичної забудови; нове будівництво будівель та споруд має візуально нейтралізувати дисонуючі будівлі і споруди; нормативно має заборонятися будь-які містобудівні перетворення, які можуть негативно вплинути на видатну універсальну цінність складових об'єкта культурної спадщини, зниження їх ролі як архітектурних домінант в навколишньому історичному середовищі, порушення традиційного характеру цього середовища та зменшення його історико-культурного та композиційно-художнього потенціалу. Буферна зона має забезпечувати збереження історичного середовища номінованого об'єкта, що обумовлює необхідність включення до її складу територію навколо об'єкта культурної спадщини та інші території, які функціонально важливі для охорони цілісності та автентичності видатної універсальної цінності об'єкта та його за-

хисту. Буферна зона має відраховуватися від меж території об'єкта культурної спадщини, визначеної НПД території номінованого об'єкту.

Вимоги до визначення режиму об'єкта всесвітньої спадщини, мають визначатися індивідуально в складі НПД об'єкта всесвітньої спадщини та повинні містити, зокрема: індивідуальні заходи охорони об'єкта всесвітньої спадщини для упередження виникнення загрози руйнування або пошкодження внаслідок дії природних факторів або проведення будь-яких робіт; необхідні та можливі заходи щодо виконання робіт з дослідження, консервації, реабілітації, реставрації, ремонту, пристосування та музеєфікації об'єкта всесвітньої спадщини; можливості, порядок та ступінь залучення об'єкта всесвітньої спадщини для задоволення соціальних та економічних потреб, в тому числі можливості використання об'єкту всесвітньої спадщини при здійсненні господарської діяльності та порядок відвідування об'єкта культурної спадщини; заборони видів діяльності, що створюють ризик цілісності та універсальній цінності об'єкта культурної спадщини.

Зазначені положення відображають світові тенденції по охороні та використанню об'єктів всесвітньої спадщини [10, 11].

По-третє, на рівні нормативно-правового регулювання має бути закріплено порядок визначення меж території номінованого об'єкта культурної спадщини та його буферної зони.

Такий порядок може передбачати зокрема те, що межові знаки встановлюються на поворотних точках сформованих земельних ділянок, які утворюють територію об'єкта всесвітньої спадщини та територію його буферної зони згідно до проектів землеустрою щодо організації і встановлення меж територій природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення, оздоровчого, рекреаційного, історико-культурного, лісогосподарського призначення, земель водного фонду та водоохоронних зон, обмежень у використанні земель та їх режимоутворюючих об'єктів, які є складовою НПД території номінованого об'єкту та складовою НПД буферної зони відповідно.

Для позначення та візуальної ідентифікації території та буферної зони об'єкту всесвітньої спадщини межові знаки повинні бути виготовлені як спеціальна конструкція, яка у скомплектованому вигляді призначена для закріплення меж території об'єкта всесвітньої спадщини та меж його буферної зони з врахуванням покриву місцевості його закладання.

Результати закладання межових знаків мають фіксуватися в актах винесення меж земельних ділянок, які утворюють територію об'єкта всесвітньої спадщини та територію його буферної зони, з зазначенням кількості закладених межових знаків та їх номерів, з передачею їх на зберігання, контроль та охорону уповноваженому органу управління об'єкту всесвітньої спадщини та його буферної зони.

Висновок

Підзаконне нормативно-правове регулювання відіграє важливу роль у забезпеченні реалізації передбаченого Законом правового механізму, що дозволяє не тільки претендувати на включення об'єктів культурної спадщини до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, а й забезпечити включення об'єктів культурної спадщини в життєдіяльність сучасного суспільства.

Враховуючи існуючу законодавчу рамку, концепція правової регламентації формування об'єкта всесвітньої спадщини має базуватися на таких основних положеннях. По-перше, законодавча регламентація послідовності розроблення науково-проектної документації, що має розділяти два етапи життєвого циклу об'єкту Всесвітньої спадщини: до внесення об'єкта культурної спадщини до Списку об'єктів всесвітньої культурної спадщини ЮНЕСКО та після внесення об'єкта культурної спадщини до Списку об'єктів всесвітньої культурної спадщини ЮНЕСКО.

По-друге, до правової регламентації формування об'єкта всесвітньої спадщини мають належати вимоги до визначення режимів використання території номінованого об'єкта культурної спадщини, його буферної зони та вимоги, які мають визначити режим об'єкта всесвітньої спадщини.

По-третє, на рівні нормативно-правового регулювання має бути закріплено порядок визначення меж та межових знаків території номінованого об'єкта культурної спадщини та його буферної зони, що дозволить візуально ідентифікувати охоронні режими об'єкту всесвітньої спадщини.

Забезпечення підзаконного нормативно-правового регулювання є необхідним фундаментом для включення об'єктів культурної спадщини України у Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО та збереження його унікальної цінності як культурного надбання України та культурної скарбниці людства.

Література

1. Акуленко В. І. Міжнародне право охорони культурних цінностей та його імплементація у внутрішньому праві України. К. : Юстініан, 2013. 608 с.
2. Баланюк Ю. С. Політико-правові механізми формування та збереження об'єктів нерухомої культурної спадщини ЮНЕСКО в Україні : дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. Чернівці, 2016. 212 с.
3. Каткова Т. Г. Діяльність ЮНЕСКО у сфері збереження культурної спадщини: правові аспекти. Х.: Титул, 2007. 181 с.
4. Литовченко В. В. Роль ЮНЕСКО в охороні та збереженні культурної спадщини в Україні (1954–2010 рр.) : автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.02. Миколаїв, 2015. 20 с.
5. Мельничук О. І. Міжнародно-правовий статус всесвітньої культурної і природної спадщини. К. : Наук. думка, 2008. 287 с.
6. Бевз О.В. Правовий режим земель історико-культурного призначення в Україні (історичні ареали населених місць) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06. Київ, 2012. 212 с.
7. Донець О.В. Правовий режим земель історико-культурного призначення : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06. Харків, 2010. 216 с.
8. Н.Г. Печерова. Захист, керування, управління, режими використання об'єкту (право власності на об'єкт), що внесений до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Актуальні проблеми держави і права. 2023. DOI <https://doi.org/10.32782/apdp.v98.2023.7>

SUMMARY

The article is devoted to the definition of conceptual positions that should be reflected at the level of subordinate legal regulation regarding types of scientific and project documentation in the field of cultural heritage protection that relate to a world heritage site.

The authors note that the problem of legal support for the issue lies, on the one hand, in the fact of the long-term absence of subordinate legal regulation, the mandatory nature of which is determined by the Law of Ukraine «On the Protection of Cultural Heritage», which actually creates conditions for a «random» path in preparing a cultural heritage site for nomination for the World Heritage Site regime. On the other hand, the imperfection of the legislatively defined framework is noted, as well as the substitution of concepts and definitions, which actually forms incorrect initial data for the level of subordinate legal regulation of the procedure for developing scientific and project documentation in the field of cultural heritage protection, which relate to the World Heritage Site.

The authors conclude that the following basic provisions should be part of the concept of legal regulation of the formation of a world heritage site. Firstly, legislative regulation of the sequence of development of scientific and design documentation, namely, before including

a cultural heritage site in the UNESCO World Heritage List, scientific and project documentation should be developed to determine the modes of use of the territory of the World Heritage site and scientific and project documentation to determine the boundaries and modes of use of the buffer zone of the World Heritage site. After a cultural heritage site is included in the UNESCO World Heritage List, scientific and project documentation is developed to determine the modes of use of the World Heritage site. On this basis, the appropriate legal grounds for developing a specific type of documentation should be determined. Secondly, the legal regulation of the formation of a World Heritage Site should include requirements for determining the regimes of use of the territory of the nominated cultural heritage site, its buffer zone, and requirements that should determine the regime of the World Heritage Site. Thirdly, at the level of regulatory and legal regulation, the procedure for determining the boundaries and boundary marks of the territory of a nominated cultural heritage site and its buffer zone should be established, which will allow for visual identification of the protection regimes of the World Heritage Site.

Key words: World Heritage Site, nomination for a World Heritage Site, scientific and project documentation, territory of a World Heritage Site, buffer zone, modes of use of a World Heritage Site.

9. Керівні (Оперативні) Настанови до імплементації Конвенції ЮНЕСКО «Про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини» 1972 р. URL: <https://mkip.gov.ua/files/pdf/856987.pdf>

10. International Expert Meeting on World Heritage and Buffer Zones: Davos,

Switzerland, 11-14 March 2008, URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000181966> (дата звернення: 28 лютого 2026 р.)

11. Lv, R., Liu, Y., Zhang, L. *et al.* Urban historic heritage buffer zone delineation: the case of Shedian. *Herit Sci* **10**, 64 (2022). DOI: <https://doi.org/10.1186/s40494-022-00702-9>